

1116

פרוטוקול מס' 30 / ב
מיטיבת ועדת הכספים
מיום ג' כ"ג כסלו תשי"ז - 27.11.56
בשעה 08.50

חברי הועדה:

השתתפו:

- י. גורי - היו"ר
- א. בהיר
- א. אלטמן
- י. בדר
- ס. דיין
- א. הרצפלד
- ס. חזני
- י. ספיר
- ז. סוזאייב
- ז. צור
- ס. קלמר
- י. קרגמן
- י. פורדר

מוזמנים:

- ד. הורביץ
- י. בן-יוסף
- סר אריאלי
- י. הניג
- י. קטרון

סדר-היום: א. הסלמת סקירתו של נגיד הבנק על מצב האסלאי;
 ב. סיכום ועדת המסנה לעניני אסראי;
 ג. חוק בול בטחון

היו"ר י. גורי:

אני מותח את היטיבה.

בעקבות השאלה שנתעוררה אספול ביחס לסועד הגטח

הדו"ח על ידי נגיד הבנק, באתי אתו בדברים, והוא מסר לי כי ביום א'
 יוגס הדו"ח.

אני חסבתי שנתחיל בדיון בחוקים, אבל היתה אי-הבנה

עם נגיד הבנק, ומכיוון שהוא נמצא פה, ישלים את הרצאתו ואחר כך

אבקט את סר פורדר למסור לוועדה את סיכומי ועדת המסנה שנבחרה על ידינו

לטיפול בטאלות האסראי החופות. לאחר מכן נפתח בדיון בשאלה זו וב-10.30

נעבור לדיון בחוקים.

ד. הרביץ:

תחילה נעמוד על גילת גידול הייצור. מינואר עד ספטמבר 1956 גדל הייצור הפיזי, בחקלאות, בהטוואה לאותה תקופה אשתדקד, ג-4, 20 אחוז; בתעשייה - ג-5 אחוז, בבניה מינוס 6 אחוז. הסמוצע של הגידול ג-3 הענפים הוא - 7, 8 אחוז. אשר לחקלאות, יש בארץ מחזור דו-שנתי, שנה אחת גסויה ושנה אחת בצורת. ואם בשנה יעברה היה גידול של 3 אחוז והשנה גידול של 20 אחוז; הרי בינה הבאה יוב יהיה גידול של 3 אחוז בלבד, כי גידולי הגרעינים יורדים בשנת בצורת. בדרך כלל צריך להביא בחשבון גידול הענף במסך מספר שנים. לנו עשינו זאת ואנו מגיעים לכך, שבחקלאות - אם לא להביא בחשבון תנאים מקליטיים - גדל הייצור ג-12 אחוז כל שנה. בתעשייה יש האטת קצב הגידול, והאטה זו יש לה אופי סטרוטוראלי. ועל כך אני רוצה לעמוד.

אני פתחנו ענפיה מסויימים של ייצור תעשייתי ובהם הגענו לאיזו שהיא אפשרות של ייצור, עם הגנת סכס ורטינות יבוא. אבל בענפים אלה, הודות לאכטפנסיה סך דת, הגענו לנקודת רוויה בשוק הפנימי, נניח בנעלים ובחריצים. כמובן, אפשר לייצר כוח קניה סלאכותי על ידי כך שיוצרים כסף באופן סלאכותי ועל ידי כך להשיג יכולת ייצור יותר גדולה, כדי שמישהו יהיה מועסק בזה. כלסון הכלכלה קוראים לזה "כלכלת חלה". ולשיטה זו יש סוף, כי היא מצריכה דולרים בלי גבול. שיטה זו אינה באה בחשבון. ואז יש בפנינו שתי אפשרויות: או לחדור לענפי ייצור אחרים, שאת מוצריהם אנו מביאים סחו"ל אבל איננו יכולים לייצרו בארץ בתנאים מתקבלים על הדעת, וכל עוד תנאים אלה לא ישתנו יצירת בתי חרוטת כאלה לא תועיל ולא כלום; או שאנו צריכים להגביר את הייצוא. וכאן השאלה היא של תנאי הייצור שמורכבים בעיקר משני אלמנטים: הוצאות ייצור ופריזון עבודה, ובשני אלה אנו לקויים. כל זמן שלא יתוקן המצב בטוח זה; אין אפשרות להרחיב את התעשייה. שאלת הייצוא אינה תלויה בהקמת בתי חרוטת, אלא היא תלויה בכך אם תנאי הייצור מאפשרים ייצוא.

כיום אין אפשרות להרחיב את התעשייה אלא על חשבון הייצוא או על חיבון הכנסת פצרכים חדשים לארץ. שני אלהבריה דורשים שני תנאי הייצור, זאת אומרת - פריזון עבודה - ופריזון עבודה נוסף גם ארגון עבודה ועבודתו של הפועל והוצאות הייצור, אבל בעיקר - שכר עבודה. לבעיה זו אין פתרון בתקציב הפיתוח אלא בטסק עצמו; זאת אומרת, בפרזון עבודה, בשכר עבודה, בארגון הספעל וכדו". בתקציב הפיתוח הקיים ובשילוסים אם יש רנטביליות וטוק אפשר להקים מפעלים. הרעיון שהכסף יענה את הכל הוא רעיון פסול ולא סקובל בכלכלה. לנו יש די כסף; אנו מבזבזים הרבה כסף. השאלה איננה בכסף אלא בחוסר תנאי ייצור מתאימים.

מה שנוגע לבניה, הרי בשנה זו יש ירידה של 6 אחוז. אבל בשנה שעברה היה ניפוח ולכן השנה חלה ירידה. מחוץ לזה, הסטטיסטיקה שלנו אינה ללטה, היא כוללת רק מועצות עירוניות. אילו הסטטיסטיקה היתה שלמה; אני חושב שהירידה היתה יותר קטנה, כי במסקני בנו השנה די הרבה.

בסמוצע גדל הייצור ג-3 ענפים אלה ג-7, 8 אחוז. אבל אילו לקחנו בחשבון את כל התפוקה הלאומית, היינו מגיעים ל-10-12 אחוז, מכיוון שהשירותים בשנים האחרונות גדלים פחות מאשר התפוקה בטוח היצרני. זה אחד הצדדים החיונים שהצבעתי עליו. אולם כל זמן שאנו טגדילים את מסעני התשלום והאשראי יותר מאשר התפוקה, ברור שאיננו יכולים להשתמש בתוספת התפוקה להקטנת הגרעון, כי אז אנו מעלים את המצרוכת, ובייחוד אם באותו זמן גדלות ההכנסת האינדבירואליות. וזוהי הפרובלמה שלנו. ברור שהמאורעות האחרונים לא הקלו על הקשיים, כי בטחון זה אחד הדברים הגורמים לדוורסיה.

הנו"ר י. גורני: ועמה נוסע את הדו"ר של סר פורדר, יו"ר ועדת הסטנה לטאלות האשראי החופות.

י. פוררר: אני אשתדל למסור דו"ח קצר מאוד, כי למעשה יש כבר תוצאות עוד לפני שנתקבל הסיכום - דבר הסוכיות שהסיכום אינו חשוב כל כך, ונוסף לכך, אני מעדיף להקדיש יותר זמן לדיון הכללי שהוא יותר הקטוראלי.

בישיבתה של 12 בנובמבר הטילה ועדת הכספים על ועדת מטרה בהרכב החברים פוררר, ספיר, רובין, צור, אלסטן, אפרתי והרצל, לבדוק את שאלת האשראי ליעת חירום. הועדה קיימה מספר ישיבות. חזרה הסתפקנו בשמיעת באגרי מסדר החקלאות ומסדר המסחר והתעיה, מסדר יוסף וטר ארנון - הטבה הכללית ל האוצר. אולם לאחר מכן דרשו חברי הועדה לשטוע גם את הגופים הכלכליים, ובעקבות דרישה זו שמענו את נציגי החקלאות - המרכז החקלאי, הטוענה החקלאית, התאחדות האכרים, התאחדות בעלי התעסיה, מרכז לשכות המסחר, התאחדות. הסוחרים, מרכז בעלי מלאכה, בנק לאומי, בנק הפועלים ובנק דיסקונט.

אני טוכן לסכם את המצב בטוח האשראי כדלקמן: המצב בטוח האשראי היה מרוח מאוד גם לפני פרוץ המלחמה. לכאן כל הפרעה פגעה בטייח בעופים שבלאו הכי היו במצב קשה. וכמוצאה מהמלחמה חל שיתוק חלקי במסק. אחת הסיבות לכך היתה גזה, שלבנק האפותקאי שילמו רק 50 אחוז מההלוואות. אפטר לומר שכתוצאה מחולשה בחוליה אחת, היה שיתוק בכל ענפי המסק, פרט לענף המזון. היתה גם ירידת קוניה, כי חלק מהקונים או ייהיו בסיני או שלא היה להם כסף. כן לא שילמו מסדר האוצר ומסדר הבטחון את החובות שלהם וכמוצאה מזה גדלו החובות. נוסף לכך היתה עצבנות מסוימת במערכת הבנקים, דבר שגם הוא טוב, כי הבנקים רצו לעסוק על רזרבה יותר גדולה. אם נוסף על כל אלה אקח בחשבון את הרגישות הסיוחדת של הסוק השחור באשראי, הרי כל הגורמים הללו הביאו לידי הפרעות בענפים שונים.

נכון הוא, כי הדלישת של הסקטוריה הרוניט שהופיעו בפנינו היו מוגזמות. נציגי החקלאות בקשו 8,5 מליון לירות, התעסיה - 6-8 מליון לירות מתוך הנמקה שהם יצריכים לשלם 20 מליון לירות מסכורות; נציגי הסקטור הסיטונאי דרשו 3 מליון לירות; התאחדות הסוחרים דרשה 10 מליון לירות; מליון לירות ואשראי של מליון לירות; בעלי המלאכה דרשו 10 מליון לירות להון הזר ורבע מליון לירות לרכישת טלני חמרי גלם וטובות.

הכרת הועדה היא, כי היו הפרעות ויש צורך בהזמנת סכום מסויים ובכדי להקל על הפסק, אבל יחד עם זאת המסקרים שהוגשו על ידי הנציגים השונים הם מוגזמים. באנו בהכרית עם נגיד הבנק וסכר שחר לברגע הפתאים, ואני בדעה שהצעתו היא המתאימה ביותר, בסיוחדת אס ניקח בחשבון שעומדים להזרים למסק 25 מליון לירות. ואם אננו זודעים כי אננו עומדים בפני תוספת יוקר והי השליש, אננו חייבים להיות זהירים מאוד.

אני רוצה לעמוד על נקודה נוספת, שלפיה דעתנו אינה בלתי-חשובה. ברגע מסויים טען נגיד הבנק, ולדעתי בצדק, כי אסור לוועדת הכספים להתערב בסדיניות האשראי של הבנק, על כל פנים בנוגע למספרים. אין ספק שועדת הכספים יכולה להביא את דעתה על מדיניות האשראי, ואני טוכן לקבל את דעת נגיד הבנק; שאין זה רצוני שועדת הכספים תביע דעה על הסכומים, כי אננו יכולים להגיע למצב בלתי רצוני, שהבנק יהיה חייב להכריע כשילוחח לחץ של גוף פוליטי, כי ועדת הכספים היא גוף פוליטי. לכן אני מציע להסליך על המגמה הכללית של מדיניות האשראי.

היו"ר י. גורלי: אני סודה כי בתחילה הייתי מודאג במקצת משהלך הדיונים, וחששתי שמא תגרם איזו תקלה במבחינת היחסים החקיינים בין נגיד הבנק והועדה, אבל אני חושב שבני הצדדים יצאו בפלום ובסלכותם אל דבר הועדה הקשיבה יפה לדברי הנגיד וגם הנגיד הקליט לדברי הועדה ובמצב מוצא טוב. מכל מקום, אני חושב שבמכתבה של הועדה המטנה באהלי ידי בטווי הדעה, כי מסור בלא כלום אי אפשר, אלא יש לבקוט בצעדים ואכן נעשו צעדים כבחלקם עוד לפני סייחם ועודת הועדה. כמוכן שאנו מודים למר פוררר, היו הועדה, שהנחה אותנו בדרך טובה, ובטידה שחבה הועדה רוצים, להעיר הערות.

אני רוצה להודות לנגיד הבנק על היותו מוכן להקשיב לדעת הועדה ולתקן את המצב. אני חושב שההנהלה של הבנק עשתה עבודה טובה מאוד, ויש להודות לה על כך. אני חושב שההנהלה של הבנק עשתה עבודה טובה מאוד, ויש להודות לה על כך. אני חושב שההנהלה של הבנק עשתה עבודה טובה מאוד, ויש להודות לה על כך.

טוב יעשו אם יסלכו אותן בדיון הכללי.

ש. דיין: אני רוצה להגיד, כי התאכזבתי מהעמידה הרפה של המסק שלנו, ומהעובדה שבימים הראשונים למלחמה, העורך לא היה בו כוח כדי עמידה וגילה חולשה יוצאת מן הכלל בו בזמן שהבנים עמדו בסיני בגבורה יעילה. התאכזבתי, מסוג שחשבתי שאנו בריאים יותר, פורשיים יותר, וכוח היצר וההבלגה יעמדו לנו, כי מה היה קורה אם המלחמה היתה נמשכת שבועיים לאחר שהעורך התמוטט כל כך בסבוע אחד?

מסוג כן אני מטבח את העמידה האיתנה של בנק ישראל והאוצר, שלא נגררו אחרי העצבנות שאינה מוצדקת גם במסק. אני מבין היטב שלרכישת נשק לא היה צריך להיות כל בלם, וכך נהגו, כי כאן מלחמה לחיים ולמוות, ואילו בעורך שבו לא פוצצו את העריט ולא היתה מלחמה, צריך היה לנהוג כפי שנהגו.

אינני חושב שועות המטבה נהגה בחכמה בהזמינה את כל מי שביקש כסף. מר סוזאייב היה הראשון שהציע להזמין את נציגי המסק כדי לסמוע מפיהם על מצב המסק. כשאר שאמתי הצעתו זו חשבתי שהוא אינו צודק, כי אני חושב שהוא יודע לא פחות מאותם אנשים שבאים מהחוגים שלו, ואפרתי והרצפלד ואנוכי, כולנו יודעים מהו המצב לא פחות מחברי המרכז החקלאי, ולחינם יצרנו התקהלות כזאת. ומשמזמינים יוצרים אסליה בלב המזמן שיחנו איזה ואז הוא מביא כמובן את כל התביעות המוגזמות ביותר.

י. פורדר: טרוע לא אמרת דברים אלה טעה שאני לא רציתי להזמין נציגי המרכז החקלאי?

ש. דיין: אני חושב שגורי טעה בזה שלא הזמין גם אותי לוועדת המטבה. ולכן לא היתה לי הזדמנות לומר זאת בוועדת המטבה.

מכל מקום, אנשים אלה הושלו ועכשו הם מאוכזבים שלא השיגו מה שביקשו. יכול להיות שהיינו מובעים מהם אכזבה זו אילולא הזמנו אותם.

לדעתי, הברגת המסק לא תבוא על ידי אשכנזי, ולא כל שכן על ידי הון חוזר שנמנע על מנת שיחזור והוא אינו חוזר. הברגת המסק תבוא כאשר נגיע להוצאות קטנות יותר בייצור והכנסת גדולות יותר. זה פשוט לסדי. עליך להדווח מה שאתה מוציא, מה מזה שאתה נותן אשכנזי כאשר אני אוכל את האשכנזי מסוג שהמסק אינו מסק? המסק הותק הקיים עשרות שנים אינו זכאי לקבל אשכנזי, כל יש לנו מעט ואת המעט הזה צריך לתת לחלש ביותר. מי שקיים בארץ עשרות בשנים גם בחקלאות וגם במלחמה, צריך לחחזיק מעמד במשך ימים ושבועות במצב קטסטרופלי כזה למדינה ולעם. ולספק את הצריכה ההכרחית במזומנים בזמן כזה אפשר רק על ידי מתן אשכנזי מנימלי שניתן, בתנאי שהוא יותן לחלש ביותר, ולפי כמורות הייצור ולא לפי גולגלת. אדם שיצר זקוק לכסף כדי לחדש את הייצור. ואני מסופק אם העסקנים שלנו המקבלים את הכספים מחלקים אותם לפי סגטה זו. ואתם - האוצר ובנק ישראל - אינכם חולשים גם על אלה. הכסף ניתן למוסדות והמוסדות עושים בו ככתוך שלהם, ויתכן מאד שנציגי החלשים אינם נמצאים במוסדות ולא הם הקובעים. על כך אני קובל, כי זה לדעת המסק, כי החלש אינו יכול להתפתח.

גם האוצר ישלם את חובותיו, הרי תהיה זו עזרה גדולה במקום אשכנזי. בזה אני מוכן לתמוך בכל תוקף. אם האוצר חייב סכומים גדולים ומלין אותם, עלינו להפליץ בפניו שישלם את הסכומים הללו. אם האוצר יעשה זאת, הרי יחד עם ה-5 מליון לירות שהבנק כבר נתן וה-20 מליון לירות שהצבא יזרים, זה צריך לספק את המסק לזמן ממושך. אבל אני מפקפק אם כעבור זמן קצר, שוב לא יבואו לדרוש כספים נוספים, וזה מסוג שהמסק אינו בריא, והאשכנזי נכנס לחבית ללא תחתית.

אני חושב שהייצור החקלאי גדל. הבצורת אינה קובעת במשק שלנו, כי המשק שלנו מבוסס על גרעינים. ישנם פגעי טבע והם נכנסים למחזור ההוצאות של החקלאי. מולט הייצור גדל באשר גדל מספר המתיישבים וגדל השיטח המעובד וגדלו צנורות המים; כווסר, טימחמסים בשטח יותר גדול, בכמות מים יותר גדולה ויש יותר ימים עובדות. מכאן גדל הייצור.

מולט כיום עובר משבר גדול ל החקלאות, מסוג שההוצאות באות מן השמים, היינו הן אינן נקבעות על ידי החקלאים עצמם. וההוצאות מצטרפות משבר העבודה של אנשי המקצוע המסדרים את החקלאות, והן מגיעות ל-50 אחוז, אם ניקח בחשבון גם את עובדי תנובה וטבא. אנו קובעים כאן את המסכורת והחקלאי שיושב בטקוט בידה, מקבל חשבון שהוא צריך לשלם יותר בעד מרגז עגבניות; כי מנהל החשבונות והחבל מקבלים שכר יותר גבוה. וזה הולך ונעם ככדור שלג מדי חודש בחודשו, כאשר יוקר החיים מעלה את השכר באופן אוטומאטי. והחקלאי מקבל פחות בעבור העגבניות שהוא מייצר. הווה אומר שכולם, פרט ליוצר, הם סורייניים, ומיליו היוצר, העובד בשאר לו מה שמאירים לו.

כל אלה גורמים למשבר איום ונורא בחקלאות, עד שהחקלאי הצעיר אומר לעצמי: אלך ואהיה נהג או פקיד, כי אינני יכול לשבת יותר; שאני, אסתי וילדי עובדים 12 שעות, לעומת 8 שעות עבודה של הפקיד; הנהג, כדי לספק לו את התצרוכת שלו, ואני נשאר בלא כלום. זוהי ההתחרות של העיר בכפר. ובעיקר מורגש הדבר כיום בענף הלול. לפני שנה-שנתיים היינו רעבים לכפר ותכענו - הבו בשר. החקלאים החלו לגדל עופות, ונכון הוצו כי עברו על המידה. אבל מאידך הם שלה מקבלת עודפי מזון חינם בסכום של 40 מליון לירות, ומהם חלק בבשר, וכדי להוריד את המדד היא מציפה את השוק בבשר זול. על ידי כך אנו הורסים את החקלאות ואת החקלאים. אינני יודע אם אפשר לסמוך לנצח על מתנות חינם. לעומת זאת יש לסמוך עך החקלאי המשתמש בקרקע ויוצר. אבל יום אחד אתה מחלק את הבשר הזה חינם, ואתה עוקר אותו מתוך יאוש. אנשים שיש להם 2000 עופות בהם השקיעו אלפי לירות הגיעו לידי יאוש. הם מחטלים את ענף הלול ועומדים לעזוב.

הבראת המשק בשטח זה לא תבוא על ידי זריקת 5 מליון לירות למשק. אין ערך לאשראי זה למשק שהוא מפסיד יום יום; להפך על ידי כך הוא מפסיד כי הוא צריך לשלב רבית והחוב שלו גדל והולך ומזנח כחבל על צווארו.

והשאלה היא, כיצד מכריזים את המאז בחקלאות? למעשה הגענו לרוביה ברוב המזונות שאנו יוצרים. העולים מהרי האטלס אינם זקוקים לא לחלב ולא לביצים וירקות. יחד עם זאת אנו משקיעים ב"סקורות" מליונים רבים לתוספת מים. אשכול דלבר על האתנחתא בהתיישבות. אנלי שואל: מה יעשה עם העולים? יתן להם עבודת דחק? והרי עבודת דחק איננה רק תשלום של 4-3 לירות ליום לעובד, אלא מכשירי העבודה וחפרי הגלם מצטרפים לסכום של 20 לירות ליום. והכביש והכנין. נוצרים על ידי עבודה זו, אמנם הם מוסיפים נוחיות, אך אינם יוצרים מסק שכרבות הימים יתן פירות עליהם יחיו אנשים. אני חולק על האתנחתא בהתיישבות ואני אומר שיש להפנות את העולים להתיישבות. השאלה היא, מה יעשו העולים בהתיישבות? אני חושב שכאן הפתרון הוא בייצוא תוצרת חקלאית, אולם בזה, בכיבוש שווקים לתוצרת החקלאית, אינם צריכים לעסוק החקלאים עצמם. בזה צריכה לעסוק הממשלה. אני בטוח שבארצות רבות הממשלה עוסקת בכיבוש שווקים ולא המכרים. ואם הממשלה תשקיע כספים בכיבוש שווקים לייצור תוצרת, אני בטוח שבפעול בהתחרות, כי אנו הוכחנו שהננו חקלאים טובים היוצרים לייצור. לכן הצעתי היא - התיישבות ורק התיישבות, ולשם כך - תכנון גידולים שמפשר לייצר אותם. ואם לשם כך יש צורך להוביל מים למרחקים, אין זה ענינו של החקלאי. הם אנו מקימים משק ברכיבים, האם זה ענינה של ממשלה או של גבע לעזור להביא משם את החלב? אנו עושים התיישבות באזוריה. כמלה כדי שיעמדו בחיץ בינינו ובין המצרים, ולכן זה ענינה של הממשלה. אם לא ישילו את כל העומס על החקלאים, יש טקום לתוספת התיישבות ולא לאתנחתא. אם לא נפנה את העולים להתיישבות ההוצאות תהיינה גדולות יותר, ועל ידי כך לא ניצור בכסים לאומיים. ואנו לא נסגול רעבים בתוכנו. ניתן להם ונגדל

"אנטי קיצנה", מה שאין כן בהתישבות שהיא פרודוקטיבית.

ועוד הערה אחת - על ידי ההתחרות בין העיר והכפר מביאים את החקלאי לידי כך שאינו יכול להנות הנאה רוחנית; מאחר שהוא חייב לעבוד 12-14 שעות, אין לו כוח להנות הנאה רוחנית לא מספר ולא מתיאטרון. כטאנטיים קבלו זאת כגזר דין שהטילו על עצמם, זה היה טוב. אולם עכשו, כאשר מסביב העיר ומדי חודש בחודשי בונים בתי קולנוע חדשים ויש תיאטרונים טובים, אין החקלאי רוצה לשבת בחוטר, ללא חשמל וללא הנאה רוחנית. פגעם זה שבאי-הנאה רוחנית הוא גם שעבוד לעובדי.

דבר נוסף - אנו רצינו ורוצים לחיות מעבודתנו, ואילו ההוצאות הגדולות והולכות מחייבות את החקלאי להעסיק עוד מישהו במסקו כדי שיוכל לשאת בהוצאות. פירוש הדבר לסור מעקרון העבודה העצמית ולעבוד עם פועלים שכירים. שני דברים אלה הם בוראים מבחינה נפשית.

ולבסוף, שמעתי שחובות המדינה מגיעים ל-395 מליון דולר.

ד. הרביץ:

460 מליון דולר.

ס. דיין:

אינני נרתע מזה. העם היהודי והדורות הבאים לא יקללו אותנו על כך, נישא את הדבר באמון.

י. ספיר:

לא מקרה הוא שהיכוח על עניני האשראי בסעת חירום נשתלב באופן טבעי בבעיה המרכזית של המסק שלנו. לדעתי אין מפלט מזה, ועלינו לתת לבעיות אלו את מרכז תשומת הלב. אינני כלכלן מושבע, אבל בדמה לי שאני יכול לנאום שעה עלהבעיה שעורר נגיד הבנק והוסיף עליה סר דיין.

אנו חיים חיים נוחים מדי. כל זמן שהיה שוק מקומי של עליה גדולה ולא היתה הגבלה על הייצור, יתכן והיה מקום לכך. אבל משהגענו לנקודת רוויה בהרבה מאד שטחים, אנו רואים מה רעוע הוא מצב מסמנו. אמנו כל הופעה כלכלית יש לה גם אספקטים פוליטיים. ולמעשה מה שמעתי היום סר דיין, זה סיכום מענין מאד של אסכולה מסוימת בהתישבות ובחקלאות, שלא הייתי שותף לה, כי היה ברור לכל מי שרצה להבין, שבגבול הסטס החקלאי ובסות-המגים נגיע לנקודת רוויה בייצור החקלאי, והאחיה הפנסית במסק המעורב השפיעה בהרבה על התפתחות הענינים.

ואם סר דיין אומר שהמסמלה צריכה לארגן את הייצור החקלאי, אני ארחיק לכת ואומר: אין לי בטחון שאנו יודעים כמה אנו יכולים לעשות ייצור. ואגב, המסמלה עומדת להקים חברה לא מונופוליסטית לארגון הייצור של תוצרת חקלאית, ותנובה אינה מותרת על חצי אחוז של נציגות לסנא ואמיר. זוהי גם כן אחת התופעות החללניות של המסק שלנו.

אני ארחיק לכת ואומר: כולנו מתכוונים לשלום עם הערבים. האם מישהו טאתנו נתן לעצמו רו"ח מה אומר שלום עם ערבים לגבי הבעיות שעורר דיין? הרי זה אומר שאנו נצטרך לעבור לחקלאות על פסים אחרים לגמרי. מה שיכול היה לעשות העדר השלום עם הערבים, הרי זה גידול המסק החקלאי ללא תכונה מספקת. מה לעשות בו. היום אנו עומדים בפני עובדה של 60 אלף דונם מוסקים שאין אפשרות לנצלם, ובשנה הבאה יתווספו עוד 130 אלף דונם, ונעמוד עם 190 אלף דונם ללא כל תכניות לעיבודם.

המצב איננו יותר טוב בתעשייה. ברגע שהגענו לנקודת רוויה בטוק המקומי, בעיית הייצור הפכה לבעיית חיים. כמה זלזול, בטול ויחס של עוינות ראינו בזמנו לא מתוך השקפה מעמדית אלא לעצם העובדה של הפרדסנות, והרי זה אולי אחד הסימנים הבולטים לדרך שיכולנו ללכת בה. אם יש דבר שיש בו פריבלגיה בתנאי האקלים, בכוסר העבודה ובכסף, הרי זו היתה הפרדסנות. יכול להיות שהעובדה שיש לנו כסף, נותנת לנו יתרון, אבל רק אם אני מכוון את הכסף לניצול מכטימלי של אותם דברים שאני יכול להתחרות בהם גם באופן יסודי וגם בקצר והוצאות.

ד. הורביץ: היו אנשים שאמרו זאת, גם אני כתבתי זאת בספרי.

י. ספיר:

אני שותף לדעה זו שנים. אבל מה אנו עשוינו? אנו בסטנו את העקפת העולט הכלכלית שלנו בדרך טוטעית ומשפעת מגורמים אחרים בלתי-כלכליים. זוהי האמת. ואני מסת זהירם ישנם זרמי מחשבה טובים. השאלה היא, באיזו סידה נוכל לנצל בטופן יעיל. על כל דברים, דבר אחד ברור - ההוצאות הכלליות של העסק עוברת אצלנו כל סידה, ולא רק ההוצאות הכלליות של העסק, אלא הוצאות כלליות של כל מפעל, כל גוף ועל המדינה כולה. וטיוס שהגענו לנקודת רוויה בשוק המקומי, ינו עוים מדי פעם דוולואציה. והיו, רבותי, ערך הדולר הוא 2,5 לירות. אבל לגבי הסודר הנכון הוא הייצוא, וזה אינני יכול לעשות יצוא אלא בפרסיה בוספת, זה קובע אצלי את ערך הדולר.

עלינו לשאול את עצמנו אם אנו רוצים לעשות בנותן זמן גם שלחמה, גם פיתוח, גם רמת חיים וגם נוחיות. רבותי, לא נחזיק מעמד בצורה כזאת. עלינו לחפש את הסיבה האמתית והעיקרית לכל הצרות שלנו. ואני רואה את הסיבה בטנים - בהוצאות הכלליות ובמסטר העבודה בארץ, וזה כולל גם נותני עבודה וגם העובדים. ואלמנט נוסף הוא - משטר ההשקעות בארץ. מר הורביץ אמר שיש ומסקיעים במעשיה 70 אלף לירות לפועל. זוהי שאלה חמורה מאוד אם אנו צריכים להסקיע במעשיה 70 אלף לירות על פועל ואחר כך השקעה זו לא תתן ולא כלום, כי ככל שמפעל טעון השקעה יותר גדולה הוא יכול להתחרות פחות עם מפעלים אחרים, שמתוך להשקעות יש להם דבר שאין לנו - שוק גדול של קונים.

לכן אני סבור שכל הקונספציה שלנו צריכה להשתנות. אינני יודע מי חייב לעשות זאת, אבל הגיעה השעה להעמיד בנבי עצמנו את השאלה בכל רצינותה. אנו מסחקים מסחק סוזר. אנו מתעלמים מן האמת, והאמת היא שרה. אני לא הייתי ציוני בחו"ל. קרה לי מזלי שנולדתי בארץ. ואנו חיינו בסך שנים רבות בתנאים כאלו שהעולים שלנו לא ירצו לחיות בהם. חיינו מתוך חסכון של פרוטה וחצי פרוטה ובצפרניים בנינו משהו. בשנים האחרונות התרגלנו לכך, שהתחנות הטכנית מחייבת כאילו את הזבזב. זוהי טעות גדולה. אנו צריכים לחזור למחשבה של דקדוקי עניות במשק. בלבר אחד אין דקדוקי עניות - בצבא. כמו שאני רואה את עצמי קובן להקטת המדינה, אני מוכן לשאת בקרבנות למען הבטחון. אבל חוץ מזה חייבים להנהיג מסטר של חסכון בכל שטחי המשק והמדינה.

נגד הבנק ציין כמה עיקרים להבראת המאכ הכלכלי. אבל הוא מחזיק בידיו את המכשיר שבהעדר מכשירים אחרים הוא הופך להיות לא כל כך טוב, כי אם אתה מחזיק רק את המכשיר הטוביטרי והאיראי בטעה במסקנות אחרים הכל חפטי, מלשיר זה הופך לרועץ. לכן נגיד הבנק שהוא גם יועץ כלכלי של הממשלה מוטל עליו התפקיד הכפול, לא לשכוח שהוא היועץ הכלכלי של הממשלה, ולהחזיק את...

ד. הורביץ: בדו"ח שלי עשיתי זאת.

י. ספיר:

הדוחו"ת הם מעניינים מאוד, אבל השאלה היא - מה הן ההוצאות של דוחו"ת אלה.

אדוני היו"ר, ויכוח זה הרי נכנס באקראי. אינני יודע מה מטרתו. אבל הוא עמד על סדר היום של הועדה ולכל החבריה היתה זכות מלאה להביע את דעתם. אם התחלנו במצורה זו אני מציע להזמין את השרים הכלכליים, לקיים דיון מפורט ומטצה ולהגיע למסקנות. לי המסקנות ברורות. גם אני צריך לנסח אותן, אני מוכן לעשות זאת.

היו"ר י. גורי: כוונתי היתה פשוטה מאוד. אנו פתחנו בבירור זה לא במקראי, אלא דאיתי זאת כאחד הנושאים שועדת הכספים צריכה לדון בהם. בינתיים, ביום א' נגיד הבנק ימסור את הדו"ח שלו וזה טוב יהיה בו לא לבירור.

פ. הזני:

בשנים האחרונות יש מתיחות מסויימת בין נגיד הבנק ובין גורמים מסויימים במדינה בקשר לבעיות האשראי. לדעתי, הרקע הוא זה שנגיד הבנק יש בידיו סמכות מכריעה כשטח אחד, בשטח הכספי המוניטרי. זהו שטח חשוב מאד, אבל לא יותר מסדר אחד הסמכות לבעיות המסך. לעומת זאת, ככל יתר השטחים שקובעין לא פחות מסדר המוניטרי; הוא רק יועץ. זה תפקיד מכובד מאד וצריכים להקטיב לו, אבל אין בכוחו לעשות כדי שיסמעו לו. בדו"ח האחרון יצא הנגיד ב-13 המלצות. אילו היו מבצעים לכחות את רוב המלצות הללו, ומקדישים תשומת לב במידה שווה לכל אחת מהן, הלינו עומדיה היום במצב כלכלי יותר טוב גם בשטח האשראי. למשל, אחת המלצות היתה - מניעת גידול ההכנסות המיגדבידואליות, דבר שאפשר לעלות עליו. תקציב המדינה הוא הוצאה כבדית גדולה ביותר, ואילו היו מקיימים את המלצת הנגיד לצמצם בהוצאות, היה מצבנו יותר טוב, והלחץ על הנגיד היה יותר קל. אבל מה המצב, מתוך כל המלצות בין מקיימים אלה המלצה אחת של ספיגת כסף מהצבור על ידי היטלים. יוצא שכל התפקיד במלחמה זו להבראת המסך נובלת על הנגיד כי נוצרת התנגדות מסויימת. והרמיה לדבר, המתיחות שלא נוצרה מתוך מאבון לאשראי, אלא ימים מספר לאחר התחלת המבצע, ול זעזוע חמור במסך. זה טראה ימאד אחד קיימת תופעה אינפלציונית ומצד שני דוחק בכסף. זו תפעה שאין להתעלם ממנה, ויש להתיק ממנה מסקנות כלכליות-מסקיות הם דות מאד.

על אף המצוקה בכסף, שהתגלתה ביהר זאת כיטינו אלה, ברור שמצב המטבע הוא בכל וע. נכון הדבר שלא יקוח ובודאי לא קיצוב הם התרופה לכך. במידה שיש יותר מדי כסף, או יהיה יותר כסף, יתהווה לחץ עוד יותר גדול על שטחים אחרים, בכון שיש לספוג את הכסף, אבל דומני שאין ללכת בדרך שהמטעלה הלכה בה בתקופה האחרונה, בדרך של היטלים בעקיפין ובמייטריין, זה אינו פותר את הבעיה. לדעתי יש ללכת בדרך של המרצת החסכון. אבל יחד עם זאת לא צריך להפריז יותר מדי בפחד מפני עודף הכסף שישנו בשוק. הפקדונות שהוצאו מהבנקים ונטעמים בבתי מינה מסוכנים.

ואשר לשכימת הקונים, הערכתי היא שהיא הגיעה לכיאה בלימים אלה והיא חרד קצת, אבל הצריכה לא תחזור למסדיים שלפני פרוץ המלחמה, כי אנשים יודעים שאנו נתונים במצב של מתיחות פוליית והם שומרים על הפרוטה. דבר זה יש בו סרט ארבעה מסויימת וצריך להביאה בחשבון. גם השוק השחור יחזור למסדיו הקודמים. אנשים יקנו עכשו בית מלווה הבטחון. חלק מעודף המצעים ייספג על ידי התאפקות וחסכון. לכאורה זה טוב. אבל כמה דברים צטורים? אם מהעז הזה יצא מתוק, ותוך תקופה קצרה נצליח לשדד מערכת במסך באופן שנוכל ליצור יותר זול לייצוא ולשוק המקומי. אם לא נעשה זאת חוסר העבודה ילך ויגדל. ואנו לא נוכל להרשות לעצמנו חוסר עבודה במסדיים שהמצב הזה עלול להביא, או שבצטרך לייצר למלאי שדק בחלקו ימכר בארץ ואם טוב יעמוד הנגיד בפני לחץ של אשראי.

אם פעם היתה הסיסמה - ייצור בכל מחיר, הרי עכשו זו איננה יכולה להיות יותר הסיסמה. אלא הסיסמה צריכה להיות - להרבות ייצור ולייצור זול. ובשטח הייצור יש לבו כר נרחב לעבוד לייצור מוצרים טעדיין טובים לארץ. הבעיה היא הוזלת הייצור, והייצור יקר בגלל 4 גורמים: עבודה יקרה, ועקר העבודה המנוצע של רוב הפועלים אינו גבוה במיוחד - 200 לירות לחודש, אבל ישנם גורמים אחרים התלויים בארגון המפעל וישנם גורמים פיסקליים שמייקרם את הייצור וזוהי הרבית הגבוהה, חוסר אשראי, חיטל ומיה יקרים והיטלים.

האחרון לכל אלה יכול לבוא על ידי שימת הדגש על כמה גורמים יכולים יחד מוליכים לפתרון. דומני שהמצב עכשו הוא רע כשלעצמו, אבל מהעז הזה יכול לצאת מתוק, כי עכשו יש יעצ כושר לאחוז באמצעים גם בשטח צמצום הצריכה וגם בשטח הוצאות הייצור.

היו"ר י. גורי: המטן הבירור ייערך בשבוע הבא. עתה אנו עובדים לחוק בול הבטחון. לבקשתו של מר פורדר קבלנו טבלה על אחוז הוצאות מלנסיעות טלפון ודאר אצל 8 אנשים מסקצועות שונים.

סר אריאלי:

ברור שהטבלה אינה מקיפה את כל המקצועות. מספרים
אלה הם של נשומים סירו ליה, ולכן אינם יכולים לכלול
חקלאים ונשומים אחרים. אבל גם מספרים אלה מתברר שמי שהרוויח 9000
לירות היו לו הוצאות נגיעה 30 לירות. זה בא לחזק את טענתנו, והמסים
העקיפים הם סקריים בהחלט לגבי גובה ההכנסה.

היו"ר י. גורני: איננו פותחים בדיון בענין זה. כאשר נגיע לסעיף 9 הדן
בזה, נדון בכך.

אנו עוברים לחוק בול בטחון.
סעיף 1 - "הגדרות" (קורא את הסעיף).

סעיף 1 נתקבל

סעיף 2 - "בול בטחון על הסכונות שלפון"

סעיף 2 - נתקבל

סעיף 3 - "בול על הולכה במוטובוס"

סעיף 3 - נתקבל

(המסך הישיבה רטמה אד)

מע"ף 4 - נתקבל

מע"ף 5 - רול יסחון על מסמכים.

י. ספייר: מה פירוש "שטר חליפין חר"?

מר אריאל: כל שטר שאינו צ"ק.

י. ברב:

אינני מרוצה מסעיף זה וגם אינני מוכן לדון עליו עכשיו. לו היה הסעיף נוסד, שטלים על כל הבולים תוספת שווה של מספר אחוזים - הייתי יודע שקיים כלל. אולם כגון יש פוליטיקה שלמה, שעוררים שונים וכדומה, סעיף זה אפשר לבחון רק ליד התעריפים של מס בולים, כי משמעות הסעיף חיה ברורה רק ליור תעריפים אלה. אני מציע באופן פורמלי לדחות את הדיון על סעיף זה.

כגון מיוזם על "שטר חליפין המסווג על ינקאי" ופירוש הדבר, בולים על צ"קים. אני יודע שהדבר כרוך בטרחה רבה. אולם שמעתי שהכוונה היא להוסיף השלום זה לחשבון הבנקאי של כל אחד מבלי להדביק את הבול. זה נוטל את העוקף ומקל, אולם מצד שני - כאשר מטילים תשלום זה יש גם זכות למוצר לבדוק, וזכות זו טובילה כמישרין לבדיקת החשבונות בבנקים.

היו"ר י. גורי:

יש להניח שהמוצר יקבל את החשבונות הבנקיים סתוך אמון.

י. ברב:

זוהי שאלה שאני רוצה צורך להציגה.

ח. רובין:

לא בוחחתי בעת הדיון על סעיף 3, וזני מבקש להודיע כי אני מתנגד לסעיף זה, סחוך יותם הניסוקים שהשמעתי. אני מוכן לפאזם מקורות אחרים לגיוס אותם 5 מיליון ל"י שצריכים להיכנס לפי סעיף זה.

יש לי ספקות לגבי ההיטל בשעור של 10 פרוטות על צ"קים, ואני מציע למטלה לסקול. אם היא צריכה לעמוד על ההיטל הזה. אני מדגיש כי אינני רוצה בזה בעיה כמפית.

נותן קבלה חייב לביילה, אולם אני עוד טרם קבלתי קבלה טבויילת בבנקים, גם כאשר החשלוס עולה על 10 ל"י. אני מבקש לבדוק זאת.

אני סבור שיש לפוט את הסעיף. יש לי ספקות, למשל, אם הדבר חל על יפוי-כח אם לאו. אם הכוונה גם ליפוי-כוח, אני מוכן לסייג זאת לפי טכומים.

אני מציע לסכם את הסעיף לאחר שברחה את רשימת ההעלות.

י. ברב:

רצוני להדגיש כי אינני מתנגד לסעיף אבל הדירוג אינו ברור לי.

מר אריאל:

אנו באנו לוועדת הכספים בהצעה להכפיל את שעורי מס הבולים, ונתן בהם התנגדות מצד חבר-הכנסת סוזמייב לגבי השטרות. אחר-כך הועלתה כגון ההצעה, שגם נוריד מהשטרות גולי נטיל זה על הצ"קים. אנו בחנו את שתי ההצעות. בנוגע לצ"קים - שאלנו את נגיד הבנק שהתייעץ בוועדה טייצעת והם כולם אמרו שאינם הם רוצים פגם בכך וכי אינם חושבים שהדבר יפגע במחזור הבנקים. ההצעה היא על הכפלה, פרט לגבי הפעולות

בטאבו, ופרט לזה שבשטרות ירדנו ל- 50% תוספת, וקבלנו חזרה סכום של 200 אלף ל"י באמצעות הנול על הצ'קים.

אשר לביקורת - ברור שאין וכוונתנו לדרוש מהבנקים להדביק בולים על צ'קים, כי דבר זה כרוך בעבודה טרודה וכל שכרנו יצא בהפסד. הכוונה היא לגבות את הסכומים על-סטך הדו"חות של הבנקים. אפילו יט נבקש ביקורת - נבקשה רק על החשיון של הבנקים. זה אינו נוגע לסודיות של הלקוחות.

סעיף 5 - נח ק ב ל

וועידה 6 - בול בטחון על רשימות למכונות פרטיות.

היו"ר י. גורי: אמטול במעורר ספק לגבי כוונת המחוקק - אם הכוונה היא שההיטל הוא עד 1.4.58 - שייאמר הדבר במפורש, כי יחרח מדוע מחלקים את התקופה לשנים: עד 1.4.57 והתקופה שלאחריה.

י. ספיר: נאמר "לגבי כל אמת שהתקופות", ופסקה זו מעוררת ספקות.

סר אריאלי: חוק יחב הסגן תחולתו עד 31.3.57, ואילו חוק זה - עד 31.3.58. ההנחה היא שחוק יחב הסגן יפוג ב- 31.3.57 ולכן נעשתה החלוקה של התקופות.

ההצעה הראשונה הייתה תוספת של 100% הכוונה הייתה ל- לחוקק חוק פיוחד של בול בטחון, אלא להאריך את תקפו של חוק יחב הסגן עד אפריל 1958 ולהנהיג את התוספות האלה.

י. ספיר: אם אני מבין נכון את ההסבר הרי פירוש הדבר הוא, שבין אם יהיה יחב סגן ובין אם לאו, כל בעל מכונת יצמוד לשלט מחצית הסכום עד 1.4.57 והמחצית השנייה - עד 1.4.58. חוק יחב סגן הטייל פעם אחת סכום מסוים על כל מכונת. הוועדה כאשר היא החליטה, הרי החליטה על תוספת של 50% פעם אחת בלבד.

היו"ר י. גורי: במידה וכדובר על כוונות - הרי כמובן שכל אחד וכוונותיו; אולם יפיה ומדובר על החלטות - הרי ברור שהחלטה הייתה על 100%. הדבר מוכח על-ידי אומדן ההרנסות. היה כתוב 750 אלף ל"י, ויחר כך נקבו במחצית הסכום, ב- 375 אלף ל"י לא סכום שראו לקבל הכנסה יותר קטנה ולא סכום שנאמר שחוק יחב הסגן פועל עד 1.4.57 ולא ידוע מה יהיה עתידו. במידה ומצמידים זאת לחוק יחב סגן ולסעוריה - יש לזה תוקף טמפטי עד 1.4.57, ולא יוכלו לבוא, עם התבטל החוק, במיזו שהיא תביעה: הוסף היטל של 50% בתוקף חוק יחב הסגן. לכן רוצים להבטיח בחוק זה, שכאם יספיק תקפו של חוק יחב הסגן, אפשר יהיה לבוא ל- על מכונת ולוחד; תשלם פעם נוספת שעוד כזה. זו הייתה המסקנה.

י. ספיר: מדוע הפשרה של 50%?

היו"ר י. גורי: כדי להתאים זאת לחוק יחב הסגן.

י. ספיר: הייתה התנגדות ונאו לכלל פשרה שיש לשלם מחצית הסכום, וזה גומר שצריך להטיל את ה-50% פעם אחת. אם יחדשו טוב את חוק יחב סגן - יטילו טוב מחצית.

היו"ר י. גורי: אני מציע כי נניח שהשני חוק הוא חלק, ואנחנו מקיימים עתה חוק בנדר.

א.ד.

י. ספיר:

את ההיסטלים המוצעים כאן אי-אפשר להטיל על חודש אחד בו יגבו את התסורה לשנה עלמה, לא ההיטל על טלפון ולא על מסלוחי דאר. הדבר טועד לתקופה מסוימת מתוך הטימוט השוטף. לעומת זאת היטל על הטכוניות אפשר לגבות תוך עשרים וארבע שעות, ואין הדבר קטור כלל בתקופה. פה נאמר "בשעור של 50% מהשיעורים המפורטים במעיף 41 לחוק יהב סגן", והדבר מבוסס על הנחה אחת, שרוצים להטיל על טכוניות לתקופה זו סכום מסוים. אף אחד עוד טרם קבע מה יהיה גודלו של יהב הסגן ואם יחדשו אותו.

יני גורם ייפוא שההצעה בדבר 100% היא בניגוד פוחלט למה שהוחכם בוועדה.

היו"ר י. גורי:

כאשר אתה טוען שלא צריך להטיל 100%, אין לך צורך להסתייע בניסוקים שהיו, אינך צריך להסתמך על העבר. אתה יכול להסתייע בניסוקים שהבאת, ועכשיו לא צריך להטיל על טכוניות שעוד כזה של מס,

י. ספיר:

סדוע אינני יכול להסתמך על המכם שהיה?

היו"ר י. גורי:

עושי דברו של שר האוצר ניסחו את החוק בדיוק הפוך מגירסתך. כרגע החוק בידינו, ובין אם שר האוצר חושב כך או אחרת, אנו חפשיים להחליט מה יותר נכון טנקודת השקפתה של ועדת הכספים.

י. נדר:

לדעתי יש קשר בין סעיף זה לבין סעיף 9. למען הקל עלי אני מבקש שנחליט קודם על סעיף 9 בטרם נצביע על סעיף זה.

היו"ר י. גורי:

אני מקבל את ההצעה, ואנו עוברים לסעיף 7.

סעיף 7 - בול בטחון על רשיון לטובנית.

מר אריאל:

אחטול ישבו נציגי משרד התחבורה עם באי-כח ארגון בעלי הטובניות בקשר להיטל זה. ארגון הטובניות הביא הצעה שהיא קצת טובה מההצעה המקורית, והיא נראית לנו, ורצוני להביאה לפניכם לשיקול. הם הציעו שאנו נתן להם תו, בול בטחון מיוחד לטובניות, שהם ימסרוהו לנוסעים, והם ישלמו לנו את התסורה עבור התו. נוסף לכך הם מתחייבים על טיביטום של 30 ל"י לטובנית עד 4 מקומות, ו- 45 ל"י לטובנית בעלת 5 מקומות ומעלה.

היו"ר י. גורי:

אין כוונה להטיל על בעל הטובנית לשאת בתשלום, אלא שהוא יגבה כמפיט הלה מהנוסע. ההצעה שהובאה כאן באה להטיל את החסר במעיף, שעל הנוסע לשלם את ההיטל.

י. ספיר:

הבעיה איננה אם יהיה תו אם לאו; הבעיה היא באיזה אופן יגבו את התו, בהתאם לאיזה שיטה. המחירים המסודרים הניצעים היום הם קבועים, וטם אפשר לקבוע אחוז מסוים ממחיר הכרטיס. המצב אינו כך לגבי שירותים פניטיים או בלתי מאורגנים, ואם תתן שם תורים שאינם צפודים למחירי נסיעה, הרי יעלי הטובניות יכולים להשתמש באותו תו עבור נסיעה קצרה וארוכה. באופן כזה אתה משאיר לבעל הטובנית את אפשרות התסרון להגיע לטיביטום של 30 ל"י. כיצד תבטיח שהוא לא יגבה 60 ל"י, למשל? לכך אין תשובה בהצעה החדשה בדבר תורים.

א.ד.

ד"ר קיטרנון:

הנוסח המקורי הוא ברור מאד, אבל יתכן שהוא לגמרי נגד הכוונה. לפי הנוסח המקורי הנוסח אינו חייב לשלם, אלא זהו היטל יסיר על בעל המזכירות. ההוראות מקבלנו היו: באוטובוס כל נוסע משלם, יש טבלה לפיה גובה הנהג מהנוסע, ומכאן אלה מועברים לאוצר. במונית - בעל המזכירות חייב בתשלום כמו בעל מכונית פרטית.

היו"ר י. גורי:

במקרה כזה המשפטנים הם בסדר, אולם אנו לא נהיה בסדר. אין כוונה להטיל תשלום של 50 ל"י לחודש על אדם המתפרנס מעבודתו. ראינו בכך גם אקט חינוכי, ובדרך זו משיגים את המטרה ההפוכה. זה אינו מתיישב עם השכל הישר.

י. גור:

במע"ף על אוטובוסים השעור הגבוה ביותר הוא 10% על הכרטיס היקר ביותר. אפשר להגדיל שאין שום בדיקה ירי ייקורח על עסקי המזכירות, אולם בכל זאת אפשר לחשוב ואין מונית גדולה המכניסה פחות מאשר 300 ל"י ברוטו לחודש, כאן בנוי על מחזור פיסקלי שהוא מינימלי שבמינימלי. כאן כתוב שההיטל מוטל באופן יסיר על בעל המזכירות, אבל ברור שבעל המזכירות יעביר זאת על הנוסעים.

היו"ר י. גורי:

ועדת הכספים אינה יכולה לחוקק חוק הבא לסייע וידי רמאים. ארגון בעלי המזכירות מציע שניתן להם תווים, ואם יאסר במפורש שהנהג חייב לתת לנוע, תו, זה יכול לפתור את הבעיה.

מר אריאל:

כל תו יהיה בעל ערך קבוע.

י. גור:

אבל טכנולוגיה היא חייב בסכום מינימלי. לא יתכן שאדם הנוסע באוטובוס ישלם יותר מאשר זה הנוסע במונית. שירות המזכירות הוא טכנולוגיה שירות יותר משוכלל.

י. פורר:

ברור שגם במונית צריך לשלם, וברור שבעל המזכירות צריך לגבות את ההיטל מהנוסעים. אנו צריכים לפצוא כאן קריטריון אובזקטיבי - מחק או מחיר - אבל לא יתכן שתהיה הערכה חפשית של הנהג לגבי כל נסיעה.

י. קרגמן:

חושבני שיצר חד צריכה להיות המחייבות של הנהג לגבי תשלום מסוים, ומצד שני ברור שהוא צריך לגבות זאת מהנוסעים: גביה מהנוסע כחוק, כחובה, תמורת חו בשעור מסוים, בשעור מסוים מהמחיר. אט הוא יגבה יותר מהמכום המינימלי - הוא יוסיף; אט הוא יגבה פחות - הוא יהיה חייב בסכום המינימלי שנקבע, אבל זה ידרבן אותו לגבות מהנוסעים את בול הכסחון.

מר אריאל:

ברור שאין כאן פתרון טלוי המניח את הדעת, כי שירות המזכירות חלקו בפיקוח על מחירים וחלקו - ללא פיקוח. יש שירות מזכירות בינעירוני מאורגן, עליו יש פיקוח מחירים מצד המפקח על התעבורה ביוניט, אולם יש לעומת זאת שירות בלתי-מאורגן ובקוויים בלתי-קבועים, ושם אין פיקוח, וכל בעל מונית לוקח תשלומים כרצונו. מסתבר איפוא שאין לנו הצעה אחת שתפתור את כל הבעיות. אנו יכולים לוטר, שאנו מטילים סכום חדש שהם יגבו מהנוסעים. זה אינו טס יסיר, והוא דומה יותר למכס. זו דרך אחת שאפשר להטיל סכום כל חודש ולגבותו בעזרת דמי הרשיון, והיא מבטיחה שהוא יקבל חזרה את הכספים שהלקוחות. באותם קווים נהג יש פיקוח - יאשר משרד

א.ד.

העלות מחירים שתכסה זאת ההטל הזה. בקורות שאין פיקוח - הנהג עצמו יוסיף. הוא אינו יכול להעלות את המחיר בלי סוף, כי הרי בין כך וכך הוא לוקח כמה שהוא רוצה. הם באים עמה אלינו ומבקשים תווים. הם רוצים זאת לחדשיים-שלושה, היות ובחודש הראשון, כאשר הלקוח נדרש לשלם יותר, הוא מתסרטט, ועל-ידי התו הוא יכול להעביר את ההתסרטטות מעצמו למוצר. כעבור חודשיים-שלושה הקהל ישכח כמה הוא שילם לפני פרק זמן זה, ואז הנהגים כבר לא ירצו בתווים.

מדוע נראה לנו שיש לקבל את הצעתם? - כיוון שחשור לנו להגיע לכלל הסכמם. גביית מסים מבעלי מוניות, אם אין הבנה אתם, אינה סלואכה קלה כל עיקר: לכן נראה לנו שרצוי לקבל את ההצעה ואפילו לוותר על - 5 ל"י לחודש כדי להקל על הגביה. אנו נסכור להם תווים והם ישלטו לנו את התסורה. כל תשלום כזה יהיה על-חשבון מה שהם חייבים, דרך זו מבטיחה לנו לגבות את המינימום שהם מחוץ רצון טוב.

י. קרגמן: אני מציע שיקבע אחוז שיותר להם לקחת.

מר ארמלי: זה ייעשה על-ידי משרד התחבורה.

י. בדר: אני מציע להדביק שלט.

מר ארמלי: כל מונית תהיה שלט שהמחירים כוללים 10% בול בטחון. אני משוכנע שזה רק לתקופת טעבר.

הינ"ר י. נורי: יסנן שלוש אפשרויות: האחת - בהתאם לנוסח המקורי בהצעת החוק; השניה - הטלת אחוז מסוים שהנוסע ישלם ויקבל עבורו תווית, מבלי להבטיח מינימום; והשלישית - גם תווית וגם הבטחת המינימום. אנו צריכים לבחון את כל האפשרויות מחוץ שיקול היתרונות והחסרונות שיש בכל אחת מהן. אם אני מדבר על "יתרון" ו"חסרון" הרי יש לכך כמה משמעויות. יתרון יכול להיות - קבלת הכנסה, אבל בצד היתרון הזה יכול להיות צורך ליקוי כל-כך קשה, שאני אעדיף לוותר על ההכנסה. אם אני יכול לקבל הכנסה, אבל מכניס בזה דמורליזציה או מאפסר למישהו להיות שליח לדבר עבירה - אז כל ענין ההכנסה אינו שווה בעיני. זוהי בשבילי נקודת המוצא לבחון כל אחד מהדוריאנטים הללו.

נראה לי שההצעה בדבר שלט וגביית אחוז מסוים תסורת תווית היא המצמצמת עד למינימום את האפשרות של הונאת-הדעת. מבחיבה זו ענין המינימום אינו נראה לי, כי הוא בבחינה גורם הסוואת את הרטאות. (י. קרגמן: זה גורם הסדרבן לתבוע את התשלום) אין בידי קנה מידה נכון לקבוע מהו המינימום. אני מטיל ספק אם המינימום בא לשרת את אותה מטרה שאני חותר אליה - לתת ככל האפשר פחות אפשרויות להונאת-דעת.

ד"ר קיטרבון: רצוני להביא עוד שני ניסוקים נגד המינימום. הוא חייב לשלם את המינימום גם אם החזיק במונית אפילו כחלק של החדש, אפילו אם הוא החזיק בה יומיים. זהו מס ישיר על בעל המונית. אם המונית היא נמוסך במסך החודש, גם אז הוא חייב לשלם, כיוון שהוא מחזיק במונית. והרי שוב מקרה של הטלת מס ישירה על בעל המונית.

י. בדר: דבר אחד ברור, שאם בעל מונית יוכיח שמוניו היתה בטסך פרק זמן מסויים לא פעולה - יתחשבו בכך.

אשר למינימום - אם אין אנו רוצים לעשות מהחוק פיקציה - חושבני שאיננו יכולים לוותר על המינימום - ואני רוצה להזכיר טבעלי המוניות מסכימים למינימום.

א.ד.

חושבני שאו כל הפרטים הללו לא נוכל
לוסדיר באמצעות החוק אלא בתקנות - ויש להכניס כאן סעיף כללי על
תקנות. - ושם יהיה צורך להבדיל באופן סופי בין מחירים שהם בפיקוח
לבין מחירים שאינם בפיקוח. אין כל סיבה שלא להטיל באופן סופי
תוספת של 10% על מחירים שהם בפיקוח, ושם אין צורך אפילו במינימום.

היו"ר י. גורי: רצוני לשאול את נציג האוצר על איזה שיעור
תוספת חשבתם לפני שהעליתם הצעה זו?

מר אריאלי: תוספת של 10%.

י. פורדר: אני מבין שאי-אפשר להגיע לפתרון שלם, ולאחר
ששמעתי את הדברים אני בכל-זאת מציע שייקבע
מינימום מפני שהם מסכימים לכך, ומינימום אולי לא של חודש אלא עבור
חקופה יותר ארוכה. אני מציע מינימום הטביח הכנסה לאוצר, אבל גם
טביח אפשרות לשלמו.

אני מציע לקבל את העקרונות הבאים: מינימום
מוסכט אתם, שלט ותוספת של 10%.

היו"ר י. גורי: הוועדה מאוחדת ברעתה סביב השלט וה-10%.
אני מעמיד להצבעה את ההצעה בדבר המינימום.

ההצעה בדבר המינימום בתקבלה.

סעיף 7 הממוקן - נ.ת.ק.ב.ל

סעיף 8 - נ.ת.ק.ב.ל

סעיף 9 - אי-נכרי מהכנסה.

היו"ר י. גורי: החלטנו להצמיד את הדיון בסעיף 6 לסעיף זה.
אבקש את חברי הוועדה להביע דעתם תוך צמידות
לשני הסעיפים.

י. בדר: אסרתי כבר בישיבה הקודמת שאינני מתכוון
לבעיית הגבלת ההכנסה או השעורים; הכוונה
היא לחישוב נכון של מס הכנסה - ומס הכנסה פירושו מס על ההכנסה
הנקיה. לפי הטבלה ענין הסכומים אינו כל-כך חשוב, הבעיה היא
הרבה יותר רצינית, כי מציעים בתיקון זה דרך-אגב לשנות מיסודם
את המכנה של מס הכנסה - והדבר לא רק שמהווה תקדים מסוכן, אלא יש
בו גם דמורליזציה מסוימת.

כן קיימת הבעיה של חישוב תוספת-היזק, אולם לענין זה אין קשר לכאן. תוספת-היזק אינה רק ענין של שכירים,
לגבי מס הכנסה זה ענין של כל אזרח, כי תוספת-היזק פטורה מס הכנסה,
כאשר מוציאים משהו מכלל חישוב תוספת-היזק הרי לא רק העובדים
סובלים מזה, אלא במידת-מה גם העצמאיים שיש להם יותר הוצאות, ובכל-
זאת הוצאות אלו אינן מתבטאות בהקלות במס הכנסה. ענשיו מעלים
הצעה שרואים אותה כפשרה. אם הכוונה יסלונזי ישלם למעשה לא 12 ל"י
לא 25 ל"י, למשל, אזי הדרך הפשוטה היא להטיל עליו מס עקיפין
קצת יותר גבוה ולא לסלף את כל המבנה של מס הכנסה.

אני מבין שהעוררה בעיה לגבי הסכומים.
כסובן שיש הבדל בין טכניית לטלפון; לגבי מס הכנסה יש הבדל בין
טלפון כמשרד וטלפון בבית, ואילו לגבי טכניית אין כל הבדל, אולי
רק הבדל תיאורטי. אני מבין שיש וגישות מסוימת לגבי תוספת-יזק
שיש לה השפעה מסוימת רק בנקודה אחת - אוטונומים, לכל יחד הנקודות
אין אפילו אפשרות של השפעה על תוספת-היזק. טעות היא לומר,
שאינני חייב להתחשב בעמדת הפועלים; ויתור זה היה חשוב מאוד. אולם

הוא אינו מחייב אותנו לעשות דברים בלתי-טבעיים לגברי. והרי הסכומים כגון 100 קטנים, אולם איננו טוען זאת טבחינה ההכנסה וההוצאות; אני איננו טוען לפגוע במבנה של מס הכנסה, בעקרונות של מס זה. פקודת מס הכנסה שלנו היא היום יותר כדי מסובכת, יש בה יוצאים מן הכלל רבים, וזה יהיה מינוך נוסף. עד כה סדרנו לפחות על היסודות הכלליים של מס הכנסה, היא בגלל ענין כה פעוט נסלף את מבנהו? והרי תהיינה לנו עוד הרבה אפשרויות להטיל מסים, וכולנו יודעים שאין זה סוף פסק.

ג. ספיר:

אין כל הצדקה לפגוע במבנה של מס הכנסה. אולם יחד עם זה מסתבר, לפי המספרים שקבלנו היום, שאין כל פרופורציה בין הסכומים שמסלמים כיהב פועלים הנוסעים לעבודתם וננסים בעלי מכונות, אין שום פרופורציה לא במס הכנסה ולא ביהב.

אשר למכונות - הכוונה היתה בתחילה להגיע לסכום של 700,000 ל"י, והחריכו קיצצו את הסכום עד ל- 375,000 ל"י.

מר אריאלי:

אני מסוכנע שכונת שר האוצר היתה הוספת של 100%; בזה אין שום ספק.

ג. ספיר:

אם יוחלט על המסך יהב הסגן - נדון על כך. אינני רוצה להמכיש כבר היום על דבר שאם יסודו טרם קבענו.

היו"ר גורי:

פה נצטרפו שני ויכוחים: האחד - אם אנו מטילים עכשיו עד 1.4.57 ומה מטילים על מכונות פרטיות; והשני - בין אם כך או אחרת יש בעיה אם הדבר בכלל בחישוב ההוצאות הארגוניות עם לאו. בדע שעומקים אנו שני ויכוחים, ומה שמחליטים בענין אחד אינו מחייב להחליט בדיוק באותו כיוון שהלק מחברי הוועדה רוצים להחליט בענין השני.

ז. צור:

חבר-הכנסת בדר טען, שלא כחבר-הכנסת ספיר, שזו איננה בעיה של סכומים, אלא בעיה עקרונית. לי נראה שאם דנים על כך מהצד העקרוני, הרי ענין תוספת-היוקר הוא יותר פוגע. לא שהגישה לענין היא כאל ענין מיוחד המחייב אי-הכללת ההיטלים בשום חישובים של הוצאות, ואף לא בהוצאות הנחשבות כפטורות מס.

האם היתה חבר-הכנסת ספיר באשכחון שבמשך חודש זה קרה ששהו בדרך, ולפי שכירים גויימו לצבא ולא קיבלו את מסעורתם הרגילה? נכון שגם עצמאיים נפגעו, אבל לא באותה מידה. רצוני לומר, שבטל המלחמה לא נפל באופן שווה על כולם, גם לא על השכירים. אם אתה רוצה לדקדק בהשוואה ולהעמיד מול זה את אותם האנשים שלא קיבלו את מסעורתם הרגילה - הרי על החברים הנטל אינו כבד.

אני מציע איפוא שהתשלומים המיוחדים לבטחון לא יכללו בחישובי מס הכנסה.

ג. פורטר:

בארנן עקרוני צודק חבר-הכנסת בדר, אולם אינני טוען לדרוש מחלק אחד שיותר בענין חישוב הוצאות הנמיעה שלו לגבי תוספת-יוקר, ונאמרו זמן לתת שחרור מס הכנסה על הוצאות אלה לבעלי מכונות פרטיות. אני טוען איפוא לקבל את ההצעה ונרגע למכונות, אולם להוציא הכלל זה את המלפונים. טלפון הרי חלק קונטרלי של כל עסק.

היו"ר גורי:

רק את ההוצאות על מכונות פרטיות איננו מוציאים מהכלל, על כל השנה ול סעיף 11 לפקודה.

אוד.

י. פורדר:

אני מציע לאושר להיות קצת גמיש בענין זה כדי להתיר הצבעה אחידה. אני מבין לי צריך לנהל טלחפה מיוחדת בענין המכונניות הפקטיות, ואני מציע לנכות למכס על גמיש זה.

ח. רובין:

אשר לסעיף 6(א) - נראה לי שאי-הפטר להטיל מס פעמיים - ואני מדבר על מכירת מכוניות והעברתן לרשות אחרת. מהנוסח גובע למסקרה של מכירה והעברה יש ללמוד מס פעמים, ומהחליטה הגיונית אין זה מתקבל על הדעת. הכוונה היא שהמס ישולם על המכוניות ולא על המכירתן בה.

אשר לזויתוכו שהנחה כאן, רצוני לומר כמפורט עליה בעקבות דבריו של חבר-הכנסת צור. אין לי כל ספק שהיו עצמתיים שנגרמו להם סבל רב, כי לא היה להם מיטוי להפטר מהכנסות. אינני מעלים עין מזה, אולם חוטבני שצדק חבר-הכנסת צור ייתן הוא רצה לומר, שמשפר הרובלין בין השניים היה יותר גדול. זה אינו יותר שהבעיה לא קיימת.

אשר לסעיף זה הרי האוצר הציע כאן פטור צנוע, היות והוא כולל טלפון וככונניות פרטיות. אני מחטיב את הנכיון של חבר-הכנסת פורדר להציע פטור, אולם מה שמוצע כאן הוא בבחינת פטור, כי הרי הוצאתו כולל זה הוצאות לנסיעות חוץ, דבר וכדומה. אם מקבלים את הפרינציפ שהוצאות בול בטחון אין לנכות הרי צריך להכניס כאן את הבנזין, נסיעות חוץ ודאר, את כל המעיינות הפופיעיים שהצעת החוק. כאשר האוצר מציע רק שני פרטים: טלפון וככונניות, הרי בכך יש כבר פטור פטור.

אני מציע לא לנכות מס הכנסה את כל ההוצאות לכול גסטון לפרך כל החזית. אולם אם יוצע כאן כדבר פוסטם הנוסח של סעיף 9 - מסוג מעטתי ואקבל את הנוסח המוצע.

היו"ר י. גורי:

אני כיד מעריך שוועדת הכספים תופיע בעל גמח הכנסת בענין זה מאוחדת, אולם אם זה בא סוף הכרה והתעוררות של כל אחד מה כיוון נכונות של ויתור בלי ונאיים. אני שולל את הגישה של הצגת תנאים עבור הטכנה לענין זה או אחר.

ז. סרנאליב:

אני נזטה לפשרה ורוצה שנופיע באורה וחידה, אולם לצערי אינני יכול להיות תמיכה-דעלה עם חברי חברי-הכנסת ספיר, פורדר או בדר. אנו עושים כאן כשהה הסנוגד לכל הגיון. אומר גלויות - צפוקם לעשות פטור עקב אני מעדיף שהמחוקק יעשה סוף ידיעה פטור לא נכון, וזה הפציות תוכיח את חוסר ההגיון שבדבר. אני בטוח כי יהיו פאות שלטי מקרי לא צודקים, וזה המחוקק יהיה חייב לתקן את המעוות.

היו"ר י. גורי:

כאשר חבר-הכנסת רובין העלה את הצעתו הוא צדק, שהיה מתנגד בדרך-כלל שכול הכסחון לא יהווה גורם חישוב תוספת היוקר, אולם אם הרוב יחליט אחרת - הוא מציע שזה יחול גם על הוצאות ארגוניות, שלא יהיו פטור מס הכנסה בחישוב הכולל. לחר שהמעסקי בדבר הגעו לכלל מסקנה, שצריך להקדים בחשבון את ההוצאות הארגוניות, עלבד מכוניות פרטיות, ואגיד מה הם הטעמים לכך.

ועדת הכספים והממשלה פנו לוועד הפועל של ההתנדדות; אנו תלינו את המלצה בהסכמו של הוועד הפועל. הוא יכול היה גם לא להסכים, ואילו לא הסכים - צריכים היינו להיכנע. אולם הוא הסכים, וית הסכמתו הביע גישה השכירים, והמצב הוא כאילו טאלנו את השכירים. עכשיו יש לנו ענין עם עצמתיים. כל אחד מאתנו

א.ד.

יכול לוטר שהוא כייצג חלק מסוים של העצמאיים; אף אחד אינו יכול לוטר שהוא סייצג אותם. על כן איננו שואלים להסכמתם של העצמאיים, וכך יש כבר משום דיסקרימינציה. אנו מטיילים עליהם מבלי לשאול אותם פיהם, וכבר מטיילים מס הכנסה בין שואלים כלל, בין מבינים זאת. המכסה גורמים שונים - אולם בכידה שאמרנו כי אנו זוקים להסכמתו של חלק אחד מאזרחי המדינה, או אחר גורם הסייצג חלק זה, זה מחייב אותנו לזהירות מכסיטלית בענין זה. צריכים איפוא לבחון את הענין לגופו עם מטיילים היטל זה מילי לשאול, מבלי לדעת בדיוק מה העוול שגורמים בכך - ובדרך שגורמים עוול לחלק מסוים.

אנו מטעמים שונים יחרנו בדרך מסוימת והיו ביטויים די שקול לא להטיל 50% נוספים יהב - ואנו טיילים לטקול עם אנו לא פוגעים, מבלי להמכור, בחלק מסוים יותר. הטבלה שהיא לנו בכל-זאת מעוררת חששות שאנו עלולים לפגוע בחלק מסוים ומוליכי בכידה ניכרת. כל העוין אמנם אינו טבטט במיליונים רבים, אבל הוא עלול לפגוע בפרטים - והפרט כאשר פוגעים בו, איננו עושה את היבון הכללי; הוא עושה את חשבונו הוא.

לדבר שהתעסקתי בדבר אני חונך בפטרה והוצעה על-ידי חבר-הכנסת פורדר. אני מציע לוועדה לקבל את הטחלך הזה המוסר בפירוט, להוסיף טחלל רק את המכוניות הפרטיות, וכל העאר-יהיו מבחינו הוצאות ארגוניות, לפי פקודה מס הכנסה. אני מציע לוועדה לקבל את המודוס ויונדי הזה.

הוחלט: רק ההוצאות של כול בטחון הקשורות במכוניות פרטיות לא תובטט בחשבון כגורם בחישוב מס הכנסה, כיוף למעוף 11 לפקודה. כל העאר-יהבאו בחשבון חישוב ההוצאות הארגוניות, כפוף למעוף 11 לפקודה.

המתייגות: לחברי הכנסת רובין וצור.
זכות המתייגות שמורה לחבר-הכנסת בדר.

היו"ר י. גורי: אשר למעוף 6 - השפלה עם משאירים את הענין פתוח ובוט המועד בדרך על כך טחדט, או משאירים את המעוף כמו שהוא על שני חלקיו, או טוחקים את חלקו השני המתחיל במלים: "וכן אדם המחזיק..."

י. ספיר: כל פרשת יהב המגן עומדת לבירור לקראת השבת הבאה. כל ההיטלים הקשורים עם יהב מגן צמודים לתכנית יהב המגן, ואינני רואה כל הצדקה להחליט על אחד המעופים עכשיו.

ח. רובין: אני מבקש לדעת המתייגות בנוגע למעוף 3. לאחר הצבעה בשאלה זו אוסיף המתייגות ארונטוהלית למעוף 3 האוסרת, שזה ייגבה עד 31.3.57.

ה הצ ב ע ה

ההצעה להשייר את מעוף 6, כפי שהוצע על-ידי הממשלה וההצעה לטחוק את הפסקה המתחילה במלים "וכן אדם המחזיק..." קיבלו קולות שקולים.

היו"ר י. גורי: נוסדן להצביע על מעוף זה פעם נוספת.
מעופים 10, 11, 12 ו-13 - נתקבלו

הישיבה ננעלה בשעה 14.00